

geçmiş zamanı olur ki...

BURHAN
FELEK

BİR ŞİKAYETNAME!..

Şimdi görünüşte başka bir konu gibi gelen bir mevzua parmak basacağım. Her toplumda olduğu gibi, Türkiye'de de gazetecileri sevmezler, fakat sever görünürler. Ben artık bu işin kurdu olmuş, eski ve şirret bir gazeteci olarak bunu itiraf etmekte hiçbir sakınca görmem. En yakın dostlarımız bile bazen yazdıklarımızdan pirenirler. Ama neyleyelim ki "gazete" denilen ve bugün artık "basın" umumî adı altında her türlü yayın vasıtalarını kapsayan [radyo, televizyon, film, bant, video, gazete, dergi, kitap, çizgi film v.s.] endüstri dünyasının bir numaralı hulûl-ü nüfuz ve etki (pénétration influence) vasıtasıdır. Bu vasıta insanlarınecessüs arzularını tatmin için icad edilmiştir ve edilmektedir.

Allah'ın inayetiyle uzunca olan gazetecilik hayatımda benim de çok şirret, terbiyesiz ve ahlâksızca yazılmış yazılarım çıkmıştır. Bunları düşündükçe kendimden utanıyorum. Ama şurayı bütün sevgili dostlarım da dahil, bütün okurlarıma belirtmek isterim ki, pek çok değerli kişiler gazetecileri eski tabirle "şerrine lânet" diye sever görünürler. Bunların içinde istisnaları vardır. Ama çok değildir. Bize de böyle "şerrimize lânet" olarak sevdiğimiz devirlerde, bilhassa Gazeteciler Cemiyeti Başkanı olarak itibar eder, müsamerelere, paralı femaşalara, festivallere falan çağırılırdı. Çoğuna gidemedik, ama itibarımız yerinde idi. Vakta ki, dişlerimiz düştü, artık ısıramaz hale geldik Avrupa'daki IPI'nın tasdik ettiği "Şeyhülmuaharririn - Doyen de profession" olduğumuzu bilmeyen gençcik kızlara bunun ne demek olduğunu işitmemiş kızlara:

- Ben Burhan Felek! Gazeteciler Cemiyeti Başkanım. Festival Müdürü Aydın Bey'i görmek istiyorum.
- Aydın Bey burada yok. Bize söyleyin.
- Gazeteciler Cemiyeti'nin böyle festivallerde bir davetiye kontenjanı vardı. Onu görüşeceğiz.
- Kendisi burada yok, biz söyleriz! dedi.

Ve festival bitti, Aydın Bey'le görüşemedim. Adamın binbir işi içinde artık yaprakları düşen bir çınar ağacı ile meşgul olmaya vakti mi vardı? Ama çok değil, 10-15 sene evvelki Burhan Felek olsaydım, pek terbiyesiz

olmadığımı bilmelerine rağmen ya sayarak, ya çekinerek bizi, yani Türkiye'nin 4 milyon tirajlı ve 15 milyon okurlu gazetelerini çıkarana ların kurduğu cemiyetin ve hâlâ Milliyet gibi büyük bir gazetenin fıkra muharririnin bu küçük arzusunu cevapsız bırakmazlardı.

Ne var ki, bu gazeteci denilen mahlûkun gönlünde aslıdan kurda, kaplıdan çakala kadar yatan hayvanlar vardır. Yazar yaşlandıkça bunlar kış uykusuna yatarlar. Onları uyandırmak hem yazar, hem okurlar için üzücü olur. Yapmamaya dikkat gerek.

Ben 29 yıl hizmet ettiğim Cumhuriyet gazetesine 1940 tarihinde girmiştim. Bir kurban bayramı günü merhum Yunus Nadi Bey beni evine çağırdı. Ben o zaman merhum Ahmet Emin Beyin bilmem kaçmıncı gazetesi olan Vatan'da çalışıyordum. Cumhuriyet gazetesi, bilmiyorum, hangi sebeple kapanmıştı. O günler Yunus Nadi Beyle İsmet Paşa'nın arası açıktı. Nitekim ilk seçimde senelerdir Muğla milletvekili olan Yunus Nadi Beyi Halk Partisi namzet göstermedi, yerine gazetenin yazı işleri müdürü merhum Feridun Osman'ı mebus yaptı. O da Ankara'ya gitti, tek başına kaldı. Zaten alkolikti, büsbütün işi içkiye vurdu ve o yüzden genç yaşta hayatını kaybetti. Neyse, Yunus Nadi Beyi şimdiki Yayla Apartmanı'ndaki evde gördüm. Bana:

– Hele şu gazete açılsın. Seninle Ömer Rıza'yı Cumhuriyet'e alacağım, gelir misin? dedi.

– Memnuniyetle! dedim.

Çünkü, Allah rahmet eyleye, Ahmet Emin Bey, iyi bir reporter olabilirdi, fakat iyi bir başyazar olamadığı gibi iyi bir gazete sahibi de olamadı. Düşününüz ki, bütün hayatı avarelikle geçmiş olan merhum Eşref Şefik Beyi, saat gibi işlemesi lazım gelen bir hizmet olan yazı işleri müdürlüğüne getirdi. Eşref Şefik iyi Türkçe yazardı. Ama yazı işleri müdürlüğü gazetecilikte birçok vasıflar arayan en mühim bir yer. Tabii yapamıyordu. Ahmet Emin Bey o sırada Müslüman olmuş bir Amerikan kadınına gazete getirmişti. Bu kadın da İslamiyet'in yüceliğinden bahsedene yazılar yazmaya başladı. Kadın daha yeni Müslüman olmuş, belki Kelime-i Şahadeti bile doğru dürüst söyleyemiyordu. İtiraz ettim, dinletemedim. Gazete satamıyor, ziyan ediyordu. Paramızı zor alıyorduk. Yunus Nadi Bey tam o sırada çağırıldı.

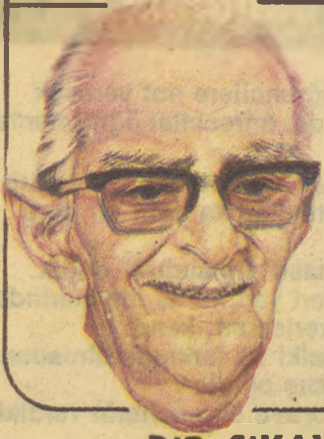
– Gazetenin çıkmasına müsaade edilir edilmez gell dedi ve bir gazetenin kapanmasının ne kadar büyük ziyan olduğunu bana uzun uzadı anlattı idi.

Ben Cumhuriyet gazetesine işte bu yolla girdim. Bunları anlatmaktan maksadım, vaktiyle bilmiyorum hangi sebeple Zekeriya Beyin gazetesi galiba "Tan" ile "Cumhuriyet" gazetesi arasındaki tatsız ve terbiyesizce geçmiş olan sövüşmede ben Cumhuriyet gazetesi, belki de sahipleri hakkında kimbilir neler yazmışım. Yunus Nadi Bey beni gazetesine angaje etmek isterken bunları hiç düşünmedi ve ka'le bile almadı.

Neyse efendim, biz bu gazetede uzun yıllar süren bir hizmet verdik. Neşriyatımızdan hiç de şikâyetçi değilken, Cumhuriyet pek de yavaş sayılmayacak bir yön değiştirerek solcu bir gazete oldu. Hâlâ da o istikamette devam ediyor. Gazetenin umumî ve siyasi rengine aykırı düşen imza sahibi bir yazar gazetede bir diken gibidir.

Devamı var

geçmiş zaman olur ki...

BURHAN
FELEK

BİR ŞİKAYETNAME!..

Basında iki türlü okuyucu vardır. Birisi muayyen yazarların tiryakileridir, ötekisi gazetenin okurudur. Muayyen yazarların tiryakileri yazarlara o kadar bağlıdır ki, muharrir gazete değiştirdikçe o kadar da gazete değiştirir. Ben Cumhuriyet gazetesinde böyle idim. Gene de ve her şeye rağmen gazete beni kaybetmek istemediğini, oradan ayrıldıktan sonra geçtiğim "Milliyet" sahipleriyle bu yüzden bozuşmuş olmalarını anladım.

Konuyu biraz rayından çıkardım gibi geldi bana. Deyeceğim şu idi. Hatta gazetem beni tutmadığı devirlerde bile böyle festival gibi, müsamereler gibi, hatta büyük protokol ziyafetleri gibi şenliklere Gazeteciler Cemiyeti Başkanı davet ediliirdi. Ben Habeşistan İmparatoru rahmetli Haile Selasiye ile bir sofrada yemek yedim. İran Başbakanı ve Molla Humeyni'nin kurbanlarından Amir Abbas Huveyda ile aziz dostum ve zamanın dışişleri bakanı İhsan Sabri Beyefendi'nin lütuflarıyla, oturup sohbet ettim, yiyip içtim. Bu âciz kalem, Ankara'ya gittiği zaman devrin hükümet erkânına ziyafet çekecek kadar sayılı kişiydi. Bütün bunlar gözümün önünden geçti ve bazı gerçekleri ister istemez kabul etmeye mecbur oldum. Birisi genç nesil, eğer benim gazetemi okumuyorsa beni tanımaz. Bundan dolayı onu suçlamak abesdir. Zaten genç nesil benim yazdığımı okuyanları ne kadardır? Onu da bilmem. İkincisi, genç nesil maalesef Türkçe bilmemektedir. Bildiği Türkçe, Frenkçe "artifielle" yani suni bir Türkçedir. Bazı sanat mensuplarının radyo ve televizyondaki konuşmalarını ne kadar güçlükle anlamaya uğraşiyor ve böyle binlerce yıllık bir dili, gelmiş geçmiş ve bu dile emeği geçmiş sahiplerinin istemedikleri şekle sokmak gibi bir "abes"le uğraşmalarını neye, hangi sebebe yoracağımı bilemiyorum.

Bütün bunlardan sonra, festivalin "Halkla munasebet" hizmetini gören kızların benim adımı dahi işitmemiş olmalarına şaşmadım. Ama bir şeye üzüldüm bunu yazmakla biraz içimi ferahlatmak istiyorum.

İstanbul Festivali'nin ilk kuruluşunda bu âcizin de bir hayli hizmeti olmuştur. O zamanlar ve ondan sonra bize bu festivalin davetiyeleri gelirdi. Şahsımıza değil, Gazeteciler Cemiyeti'ne gelirdi. Çünkü bu Cemiyet, hâlâ olduğu gibi en büyük bir basın mensupları kuruluşudur. Sade Türkiye'de değil, Avrupa'da emsali olmayan ve ne devlet şekli, ne sendikal bir kuruluş olmaması dolayısıyla tam özgür bir kuruluştur. Bu vasfı dolayısıyla her yerde, her devirde itibar görmüştür, görüyordur da... Bu

sefer ne oldu da, onun 25 yıllık yaşlı başkanı, festival müdürüyle bir türlü konuşurulmadı? Buna şaşıyorum. Anlıyorum ki, insanların da modası geçiyor. Demek bizim de modamız geçmiş. Ama ben beklemesini bilirim.

Bir fıkrâ ile yazımı bağlamak istiyorum.

Yahudi idama mahkûm olmuş. Asacıklar. Önce usuldenmiş. Kendisine:

— Canın ne istiyor, söyle getirelim! demişler.

Mevsim ocak ayı. Yahudi:

— Çilek isterim! demiş. [Herhalde o devirde seralar-da çilek yetişmiyor, başka memleketlerden geliyormuş].

— Ama bu mevsimde çilek olmaz. Çileğe daha 6 ay var! deyince:

— Benim acelem yok ki, beklerim! demiş.

Ben de beklerim. Günün birinde bu vefasız dostlarımızın bir ricası olursa seve seve yapar, böylece hâlâ işe yaradığımızı unutmışlarsa hatırlatırız.

Korkuyorum, dostlarımı üzmüş olmayayım diye. Ama zannetmem, haklı olsalar hatırlarlardı.

Bu biraz sitemli hatıra yazısını bitirirken, İstanbul Festivali'nin en bedii konserlerinden birini veren dünyaca meşhur keman ustası Yehudi Menuhin'in ilk defa bir konser salonu haline getirilmiş olan Ayasofya'daki eski askeri müze yeri Saint-Irene Kilisesi'nde ön safta bir yaşlı adam, üstaddan üç metre mesafede onu büyük bir huş ile dinliyor, ara sıra kemancının mendilini çıkararak terini silmesine âdeta yardım edeceği geliyordu. Bu yaşlı dinleyici, şimdi böyle festivallerin müdürleriyle görüşemeyen bir gazeteciymiş. İsmi söylemeye lüzum görmem.

Gazeteciler hâlların aksine, eskidikçe değer kaybediyor, çığnena çığnena unutuluyorlar. Bu, mesleğin bir kaderidir. Ahmet Rasim Bey'i, Mahmut Sadık Bey'i, Ali Kemal'i, hatta Hüseyin Cavit Bey'i yeni nesillerden kaç kişi bilir, bir gazeteci mi olduğunu nereden anlar?

Gazetecilik en nankör bir meslek ve gazeteciler en az hatırlanan kişilerdir. Bu, mesleğin bir acısı, ama bizim için tath bir acıdır. Gene de bunu dilimiz yana yana atmaktan çekinmeyiz.

Şimdi size bir türküden söz edeceğim. Aydın havalesinde hâlâ halkın çıktığı, hatta bizim radyo ve televizyondaki halk türküleri okuyucularının sık sık söyledikleri bir türkü vardır. Size onun sözlerini yazıyorum. Okuyunca hemen hatırlayacaksınız.

"İzmir'in kavakları,
Dökülür yaprakları,
Bize de Çakıcı derler,
Yakarız konakları"

Bu Çakıcı kimdir, bilir misiniz? İkinci Abdülhamit devrinde Aydın ve havalesinin hükümü altına sokmuş Çakırcalı Mehmet Efe. Öldürmediği adam, söndürmediği ocak kalmamış. Ama bakınız, bir eşkıyanın adı unutulmuyor, ardından türküler çığılıyor. Hangi gazeteci için, hangi yazar için böyle türküler çığılmıştır?

Tekrarlayalım. Bizim yetiştiğimiz büyük gazetecilerden Ahmet Rasim — ki bir karış kalınlığında emsalsiz bir de tarih kitabı yazmıştır, — Mahmut Sadık, Ali Kemal, Hüseyin Cahit, daha yenerlerden Falih Rıfkı Necmettin Sadak, Ercüment Ekrem, Vâlâ Nurettin... Hangisinin adını anıyoruz? Halbuki gazetecilik tehlikeli bir meslektir. Osmanlı hanedanından 700 yılda üç padişah öldürülmüştü. Amerika cumhurbaşkanlarından 200 yılda 4 cumhurbaşkanı öldürülmüştür. Türk gazetecilerinden de 70 yılda 4 gazeteci öldürülmüştür. Sonuncusu da Abdi merhumdur. Onun için biz bazen böyle sitem ederiz. Hoş görün!

